

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism na sprejemanje. Izdaja vsak tetrtek. Naročnina letno 60 din za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 45-86

Ureditev našega gmotnega položaja je že skrajna potreba

Obupni gmotni položaj, ki se v njem nahajajo prav vsi državni uslužbenci in upokojenci vseh stadij in položajev, je tak, da je njegova rešitev že skrajna in neodložljiva potreba. Spricho ogromnega porasta cen, predvsem najneobhodnejšim življenjskim potrebščinam, naše plače ne predstavljajo več niti polovice eksistenčnega minimuma. Cene najnujnejšim živlom so se dvignile že nad 100 %.

Že nepretrgoma od leta 1935. dalje gre naše stremenje za tem, da se naši prejemki povišajo na tisto višino, ki bi nam zagotovila vsaj skromen eksistenčni minimum. Naše utemeljene in upravičene zahteve so bile na odločujočih mestih uvaževane le v nadvse neznatni meri. V novembru leta 1937. smo prejeli aktivni državni uslužbenci osebne prejemke povišane za toliko, za kolikor so nam bili okrnjeni z znano uredbo iz meseca septembra leta 1935. Dočim smo imeli državni uslužbenci še v avgusta leta 1940. prejemke kakor leta 1935., so bile cene življenjskim potrebščinam v tem času za nad 80 % večje od cen v letu 1935.

Povišanje osebnih prejemkov, ki ga je izvršila kraljevska vlada v mesecu septembru lanskega leta z uredbo o izrednih dokladah, je bilo zopet tako neznatno, da ni moglo zboljšati našega gmotnega položaja. Povišanje od 50. — do največ 200. — mesečno predstavlja, izračunano v odstotkih, 3 % do 12 % poviška dotedanjih prejemkov. Primerjava cen življenjskih potrebščin pa kaže, da so se do danes dvignile n. pr. cene rastlinskih proizvodov že za 150 %, in prav med rastlinske proizvode spadajo najvažnejše življenjske potrebščine. Ob teh prejemkih in ob času tako ogromno poraslih cen je naše življenje naravnost obupno.

Zaradi tega smo že v raznih predlogih in tudi spomenicah postavili zahtevo, da se s posegom državne uprave prepreči nadaljnje naraščanje cen in se povečajo prejemki vseh državnih uslužbencev in upokojencev na eksistenčni minimum. Tudi je bila utemeljeno naglašena potreba izenačenja prejemkov poročenim učiteljem in priznanja za žene in otroke do doklade v taki višini, da se družinam ne bo več treba boriti s pomanjkanjem in bedo.

Vse naše zahteve so bile tako skromne in tako upravičene, da smo z gotovostjo pričakovali njih sprejetje v polnem obsevu. To pa se ni zgodilo. Pač pa v tem času cene vsem življenjskim potrebščinam neprestano naraščajo. Zvišanje državne trošarine in nekaterih davkov je naraščanje cen še pospešilo in mi vsi, tako aktivni kakor upokojeni državni nameščenci, se nahajamo v čedalje obupnejšem položaju, iz katerega res ne vidimo izhoda.

Dobro razumemo položaj, v katerem se država nahaja spricho vseobče zunanje politične napetosti, in smo brez dvoma prvi, ki smo voljni doprinesati tudi največje žrtve. Smatramo pa, da je prvi pogoj za to, da ostanemo s svojimi družinami za te žrtve psihično in fizično sposobni. Naša sposobnost pa zaradi vsestranskega pomanjkanja, pritrgovanja in skrbi za obstanek, ki so se kot odraz siromaštva naselili v naše vrste in v naše družine, že danes močno popušča.

Iz tega razloga ponovno naglašamo, da današnje stanje ne sme več dolgo trajati. Za ureditev naše eksistence in eksistence naših družin so potrebni takojšnji ukrepi.

Z uvedbo racionalne aprovizacije bi se dale doseči uradno določene maksimirane cene. S tem bi se dalo preprečiti nadaljnje dvigjanje cen, oduševstvo in uniženstvo.

Z ozirom na tako ustaljene cene naj se regulirajo prejemki prav vseh državnih uslužbencev in upokojencev. Vsem nam je treba ustvariti tak eksistenčni minimum, da bomo lahko brez pomanjkanja in v redu izvrševali svoje delo. Zaščitijo naj se predvsem družine s priznanjem doklad za ženo in otroke v taki višini, da se družine državnih nameščencev ne bodo morale boriti z bedo in pomanjkanjem.

Časi so resni in prav zato terjajo od nas vseh resne in trezne presoje položaja. Vsi stanovsi si pomagajo s prilagoditvijo cen svojih proizvodov, svojega dela, dnevnim cenam. Le državni in samoupravni uslužbenci so še nadalje odvisni od svojih skromnih plač, ki že pred septembrom 1939 niso dosegle življenjskega minimuma. Toda vse to je šlo do sedaj zelo, zelo težko — a v bodočnosti postajajo nemogoče!

Razmere, ki v njih živimo, terjajo neodložljivo pomoč, ki pa bo uspešna le tedaj, če se naši osebni in skupni družinski prejemki resnično dvignejo na eksistenčni minimum. Zato danes ponovno dvigamo svoj glas na vse odločujoče činitele, prepričani, da naš poziv ne bo ostal brez odziva.

Draginja nas ubija

Bili smo mnenja, da je draginja že dosegla svoj višek, da se bo ustavila na svojem normalno življenje razdirajočem pohodu. Bilo je nekaj znakov za to, a vsi dobri znaki so se izkazali samo kot majhen zastoj — draginja namreč nadaljuje svoj zmagoviti pohod. Ogromne so žrtve, ki jih povzroča. In med njene žrtve spadamo tudi državni uslužbenci, kajti med našimi plačami in današnjim indeksom cen zija ogromen prepad; mi se pa zaskrbljeni vprašujemo, kdo bo še zmogel premostiti ta prepad, kdo bo vrnil uradniškim družinam možnost normalnega preživljanja, kdo jih bo rešil popolne propasti?

V dnevnem časopisu čitamo med drugim sledeče ugotovitve:

»Eksistenčni minimum za neoženjenega delavca je od novembra na december narasel od 997,88 na 1015,95, dočim je avgusta 1939 znašal samo 694,76. Eksistenčni minimum za 4 člansko delavsko družino je narasel od novembra na december od 2624,18 na 2662,01, dočim je avgusta 1939 znašal samo 1775,31.«

Nihče ne bi mogel trditi, da je eksistenčni minimum uradnika — predvsem učitelja — manjši nego oni ročnega delavca. In če se je ta minimum dvignil že pri delavski štirčlanski družini mesečno za celih 887,70, tedaj je dvig eksistenčnega minimuma pri nas vsaj za spoznanje višji. Toda kljub temu bi bili povsem zadovoljni, če bi nam priznali vsaj toliko poviška.

Draginja nas namreč že ubija. Cene obleki in obutvi nas že skoraj več ne brigajo. S svojimi nezvišanimi plačami ne moremo namreč misliti na nabavo novih oblek in novih čevljev — le staro se krpa. Toda preživljanje — hrana, to je problem, ki ga nihče ne more odložiti — niti odriniti v stran. Vsi, prav vsi se vedno vprašujemo, kako dolgo bomo

še mogli vzdržati. Zopet vzamemo kot argument navedbe dnevnega časopisa?

»Indeks je znašal meseca decembra 143,9. Avgusta 1939 je znašal indeks cen na debelo (podlaga so cene v letu 1926 kot 100) 76,8. Povišanje znaša torej že 90 %. Indeks cen rastlinskih proizvodov prednjači, saj je od avgusta 1939 do decembra 1940 narasel od 75,7 na 195,6, torej za nad 158 %. Nadalje nam kaže primerjava, da je indeks cen uvoznih proizvodov narasel od avgusta 1939 do decembra 1940 od 77,1 na 136,8, torej za 77,4 odstotka, dočim je indeks cen naših, t. j. izvoznih proizvodov narasel v istem razdobju od 73,3 na 142 ali za 82,4 %.«

Ko prečitamo te ugotovitve, se nam ustavi pogled na izvajanjih dr. Bičaniča, ravnatelja zavoda za proučevanje kmečkega in narodnega gospodarstva v Zagrebu, ki je v svojem predavanju »Vojna in kmečka ekonomska politika« dne 5. t. m. ugotovil med drugim tudi sledeče:

»V Ameriki je pšenica še vedno pod 150 dinarjev, cena koruzi je padla za 50 %, kilogram masti na debelo stane 5 din, prav tako so cene olju pri nas šestkrat višje nego na drugi strani blokad.« — Po teh ugotovitvah pa se zaskrbljen vprašuje: »Kaj bo, ko preneha vojna in ko bo premagano prvo pomanjkanje, kajti ni je meje, ki je tako velika razlika v cenah ne bi prebila. Kaj bo z našo proizvodnjo, ki se je prilagodila cenam 2—3—6 krat višjim od cen na svetovnem trgu. Kako bo naše poljedelstvo vzdržalo ta ogromni pritisk? Ali bo sploh še mogla obstati naša ekonomska struktura?«

Znani so torej vzroki — predvidevajo se strašne posledice te naraščajoče druginje — a mi se še vedno vprašujemo:

Kako dolgo bomo še mogli vzdržati?

Učiteljstvo in zimska pomoč

Ni dolgo tega, kar smo morali čitati v enem delu slovenskega časopisa o pokvarjenosti, brezsrčnosti in drugih moralnih hihab učiteljstva. To neresnico smo vzeli stolično na znanje ter prepustili vsej javnosti, da o nas sodi.

Danes se obračajo vsi do vaškega učitelja, do tistega, ki so mu maloprej odrekli vsako socialno čustvo in vsako ljubezen do vasi in njenih revnih prebivalcev. Skoraj povsod so poverjene akcije zimske pomoči učitelju. Ali ne nastane tu vprašanje — zakaj? Zakaj naj dela ravno učitelj za najrevnejši sloj?

Zato, ker so v sru vsi prepričani, da učitelj ljubi svoje revno slovensko ljudstvo. Le velika ljubezen do svojega naroda je tista moč, ki rodi uspehe, ki jih ima ravno na tem polju slovenski učitelj.

Na vsa srca trka učitelj za pomoč revnemu slovenskemu šolarju. Po vseh naših obmejnih krajih prejemajo učenci tople obleke in obutev ter spoznavajo, da misli naša domovina prav v današnjih težkih časih na nje. Z veliko ljubeznijo zbira učitelj darove za

njemu poverjeno mladino in ljudstvo ter vedno poudarja, kako bomo le v medsebojni pomoči ohranili sebe in domovino. Danes so socialne akcije tesno združene z našo narodnostno vzgojo in prav to je tudi eden važnih vzrokov, čemu se zimska pomoč naslanja ponajveč na učiteljstvo.

Vzgoja socialnega čustva je danes potrebna. Človek naj se nauči že sedaj pomagati sočloveku. In če bi naša domovina nekoč to čustvo v veliki meri potrebovala, bo našla vse že pripravljeno. Uspeh ne more izostati — saj tisoči učiteljev delajo za to, da si po vsej državi med seboj ljudje pomagajo — in kar iz tega sledi, da to državo tudi ljubijo.

Učiteljstvo, zimska pomoč in ljubezen do domovine, vse to je torej v tesni zvezi.

V še tesnejši zvezi pa sta učiteljstvo in beda. O tem se več ne govori. Učitelj pa vseeno ne zmore več najnujnejšega in je skrušen. Učitelj sam reven, pomaga pozimi revnim.

Zalostno toda resnično!

Delovanje učiteljstva na socialnem polju

Naš narod ni rojen pod tisto srečno zvezdo, da bi bil obdarjen z bogastvom, z blagostanjem ali celo s preobiljem vseh dobrot, ampak je resen in si mora v potu svojega obraza služiti vsakdanji kruh. Vendar so pa tudi med nami izjeme, so med nami taki, ki so jim rojenice prisodile boljši, celo z medom namazan kruh, ki ne vedo za trnje na življenjski poti in ne poznajo žuljev ni znoja. Ti živijo danes v izobilju, dočim se večina naroda bori za grenko skorjo kruha.

In učitelj, ki je izšel iz tega naroda, ki mu ni dano, da bi živel, kakor živijo tisti, ki jim je usoda prihranila žulje in znoj, ima kljub temu veliko porejso socialnega čuta, s katerim ga je obdarovala muza trpečega naroda. Temu narodu, iz katerega je izšel, med katerim dela in s katerim deli vse dobro in slabo, posveča učiteljstvo vse svoje široko-grudno, socialno čuteče srce in misli. Učiteljstvo dela za narod. Ne dela morda zaradi tega, ker mu tako velela tako rekoč zakon, ampak ima v sebi drugo gonilno silo, ki se odraža v tem, da je pač treba narodu, revnemu narodu pomagati in mu lajšati gorje.

Učiteljstvu ni dano, da bi revnim pomagalo gmotno, ker je gmotno samo na stopnji trpečega naroda, ampak pomaga in dela, organizira in moralno podpira vse socialne ustanove in s tem posredno podpira s svojim delom narod tudi gmotno.

Učiteljski stan najbolj pozna vse težkoče, ki tarejo naše ljudstvo bodisi v mestih ali na vasi, bodisi v planini ali na rav-

pri neštetihih socialnih društvih, socialnih akcijah itd. itd.?

Povsod najdemo učiteljstvo, ki dela z vso požrtvovalnostjo, agilno in posveča temu delu vse svoje moči in prosti čas.

Ze prej sem povedal, da učiteljstvo samo ne more gmotno podpreti vsega tega, ker je gmotno samo slabo situirano, zato pa s svojim delom in s svojo organizacijo doprinese k vsemu temu svoj levji delež. Gmotno podpreti vse te akcije pa so dolžni tisti, ki jih je usoda obdarovala s srečo in blagostanjem, tisti, ki ne hodijo po stopinjah trpečega naroda in ne poznajo ne žuljev in ne znoja.

Tako delo učiteljstva na socialnem polju je posebno poglavje dolžnosti, ki si ga učiteljstvo nalaga na svoje rame, zgolj iz idealizma, zgolj iz ljubezni do svojega trpečega naroda. To delo je poleg vzgojnega dela v šoli, v učilnici, ki je vsekakor naporno, najbolj dokaz, kako razumeva učiteljstvo svoje dolžnosti, in je obenem najboljša orožje za obrambo proti tistim, ki napadajo naš stan, češ saj učiteljstvo itak nič ne dela!

V-ar

Marija Klofutarjeva:

Med „zaostalimi“ v otrokovem stoletju

(Nadaljevanje)

Vzgojne naloge »poboljševalnice«

Non scholae, sed vitae discimus. Seneca.

Ne za šolo, temveč za življenje se učimo! Uredba o načinu vzgoje v zavodih za vzgojo mladoletnikov zahteva, da morajo biti gojenci vzgojeni v religioznem, moralnem in intelektualnem duhu, telesno in estetsko razviti ter poklicno usposobljeni. Razen zahtevo po poklicni vzgoji se Uredba čisto krije z zakonom o narodnih šolah.

Za ženske vzgojevalnice bi jaz dodala še vzgojo dekleta za njeno najnaravnejšo in najvzvišenejšo nalogo — materinstvo.

Dočim spada religiozna vzgoja med dolžnosti veroučitelja, ki so kot vsi vzgojitelji, dolžni prilagoditi pouk gojenčevi psihozi, je moralna vzgoja padlih in šibkih glavna naloga zavodskih vzgojiteljev. Tu moramo zopet poudariti že prej opevan blagodejen vpliv vzgojiteljeve osebnosti. Moralno čist vzgojitelj bo dosegal brezdvomno večje uspehe kot pa tisti, za katerega gojenci vedo, da pridiga vodo, pije pa vino, si za hrbotom o tem šušlja, v momentih spozabe pa mu to tudi brutalno vržejo v obraz. Nimamo namena navedati in žigosati grehe vzgojiteljev, vztrajati pa moramo neizprosno na zahtevi: Nameščajte po zavodih osebe z etično višino in šele potem zahtevajte uspehe! Most mora biti močnejši od bremen!

Gojenec ima množico podedovanih in pridobljenih dobrih in slabih lastnosti, ki se v celoti odvijajo zlasti v pubertetni dobi. Iz tega vzroka bi bilo nujno želeli, da zavodski vzgojitelji ne korakajo z duhom časa samo v modi, temveč da gledajo tudi na vzgojo z vidika individualne psihologije. Ni vzgojiteljeva naloga, da »odreže« in pokoplje gojenčeve napake, ker s tem kaj lahko zagreši, da stopnjuje v njem čut manjvrednosti. Zato tudi individualna psihologija ne priznava absolutne avtoritete. Namesto slepe pokorščine je bolje gojencu s pametnimi razlogi olajšati njegove odločbe. V to svrhu pa je treba s skrbjo, razumevanjem in uvidenostjo, ljubeznijo in potrpežljivostjo čakati na »prizore« vrlin in napak.

Če vzgojitelj s silo zlomi gojenčovo voljo, reagira ta navadno s trmo, svojeglavostjo, razburljivostjo ali pa s skrajno neobčutljivostjo in iz nje izvirajočo maščevalnostjo. To je neki način uveljavljanja, kot pravijo Srbi: »Pritisnuto jače, sve više skače«.

Težnja po uveljavljanju je navadno vedno dokaz, da je gojenec obremenjen s čutom manjvrednosti. Največkrat nastopa to v čezmerni častihlepnosti. Kdor se čuti manj-

Dosebina:

Ureditev našega gmotnega položaja je že skrajna potreba.

Draginja nas ubija.

Učiteljstvo in zimska pomoč.

Delovanje učiteljstva na socialnem polju.

Med »zaostalimi« v otrokovem stoletju.

KMEČKO NADALJEVALNO ŠOLSTVO:

Klic po glasilu. — Obvestilo.

† Radoslavu Knaflču.

UČITELJSKI POKRET: Malo pogleda na naše opravljeno delo.

LISTEK: Napačni računi. — Moj pas nima več lukenj.

Iz listov. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

— Učiteljska tiskarna. — Novosti na knjižnem trgu.

vrednega in misli da je spodaj, hoče navzgor in pri tem čisto prekorači meje normalnosti. Zelfo po uveljavljanju pa kažejo manjvredni otroci tudi v spekulativnem predstavljanju svoji slabosti. S tem gojenec sili okoli, da ravna z njim posebno nežno in obzirno. V zavodu je bila gojenka, ki ni prenesla navadne hrane temveč samo dietno, ki je »omedlela« pri vsakem delu, ki ni prenesla sonca, pa tudi ne malo znižane temperature. S svojo »slabostjo, bolehnostjo in nežnostjo« je terorizirala ves zavod ter se tako izogibala

delu, dolžnostim in redu. Ni ji pa škodoval ples na pustni torek, čeprav je bila jedilnica že vsa v prahu, ne metanje odbojke v nedeljo popoldne, pa tudi ne kopanje in sončenje na Orljavi. Od svojih dobro situiranih staršev uradnikov je po osto prejemala potratno bogate zavoje z jedili. Ni si pokvarila »občutljivega« želodca s teden dni staro na razno pečeno svinjino in ne z mastnimi srbskimi pitami. Po odpustu iz vzgojevalnice je takoj pobegnila od roditeljev in sedaj se bavi s tatvino in prostitucijo.

(Se nadaljuje.)

KMEČKO NADALJEVALNO ŠOLSTVO

Klic po glasilo

Naše slovenske kmečke nadaljevalne šole stopajo v trinajsto in deloma že v štirinajsto leto svojega obstoja in delovanja. Njihov obstoj je torej po nekaterih krajih že usidrana nujna potreba. Učiteljstvo, ki vodi te šole in v njih poučuje se idejno in strokovno pripravlja v za to določenih tečajih, ki jih letno prireja banska uprava.

V idejnih tečajih dobiva učiteljstvo smernice za tovrsten pouk, pogled v psiho kmeta, v kmečka čustva in stremeljenja, obenem pa metodična navodila ob proučitvi učnega načrta za to šolstvo. V strokovnih tečajih pa sprejema strokovno naobrazbo predvsem v glavnih kmetijskih panogah.

Jasno je, da je možno uspešno poučevanje in vzgajanje v teh šolah v prvi vrsti le idejno usposobljenemu učitelju, ki pravilno pojmuje namen in pomen tega šolstva, da ne govorimo še o osebnosti, ki je bistvo vsakega posameznika. Kajti učiteljeva osebnost je in mora biti v prvi vrsti merilo za uspešno delo kjer koli, tako tudi na polju kmečkega nadaljevalnega šolstva.

Zadnje čase veliko čitamo, še več pa pišemo o naših kmečkih nadaljevalnih šolah. Marsikaj od tega je koristno in potrebno za delo in spopolnitev v teh šolah. Prinašamo predloge, nasvete in želje le za delo v teh šolah, kaj malo pa o učiteljih voditeljih in predavateljih, o njihovih pedagoških in strokovnih usposobljenosti. Vedno pogostejše čujemo klice po potrebi primerne liste za fante kmečkih nadaljevalnih šol, v dokazovanju po nujni potrebi takega glasila čujemo celo primerjave z »Našim rodnom« glede oblike itd.

Prepričan sem, da je taka in podobna zahteva že v jedru zgrešena in napačna. Danes in prav danes potrebuje naše kmečko nadaljevalno šolstvo v prvi vrsti **pravilno idejno usposobljeno učiteljstvo**. To mora biti naša prva potreba, ker to zahteva kmečko nadaljevalno šolstvo samo. Smatram, da ni dovolj, ako samo prislusnemo ideji in namenu tega šolstva ob kratkih urah uvodnih tečajev, pa že zaorjemo brazdo v to šolstvo. Naši cilji, pogledi in nameni o tem šolstvu se lomijo in trgajo, le samo uradni naziv »kmečka« nas še veže in drži. Dokler ne bomo sami dovolj vzgojeni in prežeti s kmečko miselnostjo, vse dotlej bo v nas ta klic po potrebi primerne glasila za fante — **neosnovan** in vse dotlej bi bila realizacija takega lista že vnaprej zapisana smrti. Vzgojo in prežetost s kmečko miselnostjo si moramo najprej pridobiti sami, ne samo z nujnim in prepotrebim spoznanjem in poznavanjem življenjskih in gospodarskih razmer svojega okraja, temveč tudi s klesanjem svoje lastne učiteljeve osebnosti, da bomo sposobni

ustvarjanja vzgojnih in doživljanja etičnih in moralnih vrednot življenja. Šele takrat bomo zmogni in takrat tudi poklicani, da bomo pisali članke v list, ki bi naj bil namenjen fantom kmečke nadaljevalne šole.

V večji meri in potrebi bi naj bil danes klic po listu za učiteljstvo, ki vodi in poučuje v kmečkih nadaljevalnih šolah. Da bi mu bil kazi pri spoznavanju vasi, svetovalec pri pouku, pomočnik za razumevanje življenjskih razmer naše vasi in sodelavec pri gradnji vaškega občestva.

Učitelji na vasi smo poklicani, da nudimo kmečkemu fantu dobrine naše slovenske kulture in da ga navežemo k lastnemu opazovanju in sprejemanju obrazovnih dobrin. Naša uradna statistika zaznamuje dovolj listov in knjig, ki jih naj čita ravno kmečki fant. Dovolj je v teh listih in knjigah člančkov in razprav, da bo našel v njih vse, kar je za njegov duševni razvoj potrebno, še več pa praktičnih naukov, ki so mu potrebni pri vsakdanjem delu.

Čemu še več listov, ko je vendar naša sveta dolžnost, da navajamo fante na strokovne in kmečke liste in revije in da vsem tem člankom v teh listih damo **tako obliko, da jo bodo fantje življenjsko doživeli in kot svojo uporabili v življenju** —? Ali ni živa beseda plodovitejša, ali ne pade v rodovitnejšo prst kot mrtva pisana beseda?

V vzgoji kmečkega občestva, v vzgoji ljubezni do dela in kmečkega stanu ne more nikdar nastati vrzel zaradi pomanjkanja primerne glasila za fante. To je možno le tam, kjer ni načrtnega in jasnega pogleda na pravi in edini namen našega slovenskega kmečkega šolstva.

Obvestilo

Letošnje šolsko leto je kmečko nadaljevalno šolstvo v precejšnjem razmahu, število šol se giblje okoli stotice. Ožji odbor se po potrebi sestaja k sejam, kjer se obravnavajo tekoče zadeve. Predvsem se je zadnje čase obravnavalo vprašanje učnega načrta. V ta namen bo v kratkem sklicana anketa nadzornikov teh šol, na kateri se bo v tem podrobnije razpravljalo. Mnogo teh šol ne ve, da obstaja tudi banovinska knjižnica, v kateri je mnogo pomožnih knjig za predavanja. Prav tako ima ta knjižnica še precejšnjo zalogo brošur: 2. zv. Reja goveje živine, 3. zv. O obdelovanju njivske zemlje. Tovariši, ki delujete na teh šolah, naročajte te brošure in poslužujte se knjižnice ter se obračajte na naslov: Kmečka nadaljevalna šola Ljubljana, Barje.

Po vsem tem si lahko približno naslikate moje razpoloženje, ko sem pri sosedu zaslišal smrtni klic prašičev. Bil je četrtek, dela nisem imel, zato sem spremljal v mislih ubogo svinjsko paro na zadnji poti.

Nekako takole sem si predstavljal. Prase je utihnilo — sedaj ga bodo garali, nadgrnili ga bodo s smolo, vrgli v arnico, polili s krompi in okrasili z verigo in pločvinastimi žlicami. Potem ga bodo štirje krepki dečki pograbili in odnesli v kuhinjo. Postavili ga bodo na noge, prerežali čez hrbet. Prikazala se bo debela slanina. Potem bodo prerežali trebuh in vzeli iz njega jetra. Jetra bo gospodinja skuhalo. Jedli bodo. Nato razrezali slanino, jo skuhalo in cvrli. Imeli bodo masti, mnogo masti. Meso bodo vdimili, nekaj bodo vložili v zaseko, nekaj pa bodo surove pojedli. Tam bom tudi jaz zraven.

Takole so teklo moje misli in me kruto prevarale. Sicer sva oba z ženo proti raznim povabilom v vas. Sila pa kola lomi in tako prilegel bi se košček svinjske pečenke po tednih krompirjevih obedov. Res da bi lahko šla k mesarju. Nerodno nama je hoditi tja zlasti, ker sva neko malenkost še dolžna.

Zasmilila se mi je žena in zasmilil sem se sam sebi. Šel sem v vas in kupil 6 jaje. Žena jih je sprazila čisto na mehko. Kruha sva nadrobila. Zelo sva se najedla in bila sva zadovoljna. Ker sva pa že bila potratna, sva začela računati: Večerja 12 din, obed polovico več, t. j. 24 din, zajtrk pa polovico manj, 6 din, ves mesec 1260 din in vse leto 15.120. Potem obleka, čevlji, rjuhe, blazine, nogavice, klobuki, kravate, robci eno k drugemu 6500 din. Stanovanje 12 krat po 200 din 2400 din, drva 8 krat po 3 m³ in 4 krat po 3 m³ je 2880 din. Poleg tega še časopis, knjige, zobozdravnik, pot enkrat na leto domov, kako skromno veselje, ki si ga že dolgo odrekam, 1500 din.

Pred nama leži listič in številke se nama smejejo nasproti 15.120 + 6500 + 2400 + 2880 + 1500 = 28.400. Kaj pa dolgovi, ki jih ima povprečno vsak učitelj 5000 din, torej je to 33.400? Pa otroci, ki so temelj katoliških družin in osnova procvita države? Ali jih ni in jih ne bo ali pa bodo lačni.

† Radoslavu Knafliču, svojemu prvemu slovenskemu učitelju v spomin

Sredi zime, ko je vsa pokrajina odeta z belo snežno odejo, je slovenska obmejna gruda sprejela in pokrila posmrtno ostanke velikega slovenskega sina, učitelja in vzgojitelja nove slovenske obmejne generacije, g. Radoslava Knafliča.

Njegova borbenost, nacionalna trdnost in zavednost, njegov idealizem ter njegov značaj naj bodo nam vsem vzor in stopinje, po kateri naj bi hodili vsi, kajti s temi vrtnami je pokojni Radoslav Knaflič koval in vzgajal, se boril, ni klonil in končno vedno zmagal. Krepak po duhu je vedno premagal najtežje ovire, je vedno prebredel najtežje prepade, ki mu jih je bodisi usoda, bodisi človek postavil na pot, in končno so njegov duh, njegova volja in njegov »hočem« ustvarili čudeže na vseh poljih, kjer se je uveljavljal.

Kot sin Slovenskih gor, iz revne železarske rodbine je postal narodni učitelj z vsemi odlikami dobrega ljudskega vzgojitelja in odličnega narodnega borca. Svoji sil ni posvečal samo mladini, ki mu je bila poverjena v vzgojo, ampak je v teh težkih časih, ko je bil naš narod brez pravice in svobode, posvetil temu zatiranemu narodu vse sile in ga bodril, vzpodbujal in vzgajal v duhu svobodoljublja in nacionalnega prepoveda. Narodu je bil povsod, kjer je poučeval, pravi oče in po očetovsko je ta narod vzgajal v krepkem jugoslovenskem duhu, da je ostal zvest tradicijam svojih dedov in prejšnjih rodov. Vedel je, kaj narod potrebuje, da bo vzdržal v kruti borbi proti nemškutarskemu duhu, ki je v predvojnih letih zastrupljal našo zemljo. In tudi tu je zmagal!

Za svoje resno narodno vzgojno delo, ki ga je izvrševal z vsem idealizmom in optimizmom, da bo nekoč bodočnost le naša, je bilo takoj po izbruhu vojne tudi za njega mesto v graških vojaških zaporih, kjer je delil usodo z mnogimi slovenskimi in jugoslovenskimi idealisti svojega kova.

Pokojni Radoslav Knaflič pa ni vzgajal in delal za narod samo z besedo, ampak je zastavil tudi svoje ostro ošiljeno pero in v klenih besedah in spisih branil narodove ideale in pravice.

Kot učitelj in upravitelj pa je bil tudi prvobornik za stanovske pravice, svojim tovaršem je bil iskren tovariš, svetovalec in sodnik.

Ko sta se sen njegovih vzgojnih načrtov ter njegova edina vroča želja po državni in narodni svobodi uresničila, ga je naša prosvetna oblast postavila na zelo izpostavljeno službeno mesto v Radvanje pri Mariboru. Tu je zopet prišel z novim delom, z delom, ki je rodilo pozitivne sadove. Kraj njegovega prvega mesta v svobodni domovini je bil močno ponemčen in treba je bilo orati novo ledino in vzgojiti nov naraščaj v duhu slovenskih in jugoslovenskih ideoloških smeri, ki jih je prav v Radvanjah močno zabrisala smotna germanizacija. Trdo je bilo tu njegovo delo, kajti marsikaj, kar je s težavo zgradil, so mu preko noči porušili nasprotniki. A bil je zopet trden, borben do skrajnosti, marljiv kot čebela, neustrašljiv, zvest svojim idealom in je končno zmagal. Vzgojil je novo generacijo kljub odporom renegatov, organiziral je novo šolo in tako šel v pokoj z zavestjo, da je vse svoje sile posvetil zatiranemu slovenskemu narodu in pomagal graditi to lepo domovino. V pokoj je šel z zadnjega službenega mesta ponosen na svoje delo, saj sta v Radvanjah nastopila nov rod in nov duh, saj je po dolgih letih naporu in dela slovenščina prevladala v kraju. Ledina je bila zorana, ono, kar so mu vedno rušili, je končno zgradil in z lahkim srcem in vedrim pogledom v bodočnost je šel v pokoj.

Red sv. Save V. stopnje ter častno občanstvo občin Jurkloštra in Kokarjev dokazuje njegovo delo med narodom.

Zadnja leta je hodil po Mariboru sključen pod težo let, vendar vedno čil, nasmejan in z vsakim se je rad razgovarjal. Še vedno je delal, ni miroval, dokler ni smrt na dan sv. Treh kraljev pretrgala niti njegovega plodnosnega življenja.

Sedaj sanja in spi v svoji ljubljani, svobodni slovenski zemlji, ki jo je tako zvesto ljubil. Naj mu bo ta sveta zemljica lahka odeja, mi, njegovi bivši učenci, pa bomo prvega slovenskega nadučitelja na radvanjski šoli ohranili v večnem, trajnem in svetlem spominu. Slava mu!

Kolar Vilko.

UČITELJSKI POKRET

Malo pogleda na naše opravljeno delo

Kmalu bo izšla nova številka »Prosvete«, ki bo posvečena prehrani slovenskega šolarja. S številko bo zaključeno zbiranje gradiva za pregled socioloških razmer, v katerih živi slovenska mladina. Menda ne bo odveč, če na tem mestu bežno pregledamo, kakšno delo so opravili slovenski pokretaši za šolo in pedagogiko.

Važnost opravljenega dela ima svoj glavni poudarek v novem gledanju na pedagoške probleme. Pokretaši so krenili od zgolj spekulativnega k stvarnemu gledanju, ki mu tvorijo osnovo eksperiment. Vse dosedanje ankete in raziskave ni nič drugega nego zbiranje eksperimentalnega gradiva, ki so ga pokretaši predelali po znanstveni statistični metodi do končnih zaključkov. V tem je temeljna razlika med delom učiteljskega pokreta in drugo slovensko pedagogiko, ki se

še vedno in izključno izživlja v spekulacijah. Zaradi jasnosti te trditve pogledimo, kakšna je razlika med zaključki, ki so izraz spekulativne metode, in zaključki, ki so produkt statistične obdelave.

Znanstvenik, ki dela na spekulativni način, se poslužuje opazovalne metode. Ta metoda pa kvantitativno ni opredeljena, on lahko opazuje pojedinice, ev. tudi kolektiv. Po verjetnosti, da se opažena dejstva pojavljajo tudi na predmetih iste vrste, ki pa jih znanstvenik ni opazoval, dela zaključke po posvem subjektivni poti, saj je celotni proces podvržen subjektivni kombinaciji in zaključevanju. Za širši krog bodo torej njegove ugotovitve imele klico večje verjetnosti takrat, če so bila njegova opažanja izvedena pod istimi pogoji na čim širši osnovi in če je skušal znanstvenik čim bolj odpraviti svoj

Marko Klop:

Napačni računi

Oni dan so imeli pri sosedu kolino ali furež. Midva z ženo, kajti jaz sem oženjen, sva mislila, da naju bodo povabili. Na ta račun sem prepovedal vsako kuhanje obeda. Žena pa je svetovala malo krompirja in solate, češ do večera je dolgo, pa tudi sicer je dobro malo jedi, ki želodec razširi. Dal sem ji prav. Zlasti, ker mi krompir zelo tekne in sem tudi zelo navajen nanj. Ako slučajno pri nas jemo kaj drugega, mi mora žena za po obedu ali večerji speči vedno še en krompir za poslastico, da dobim v usta tisti blažen krompirjev okus. Pravijo, da so za poslastico torte, pecivo, gibanice in potice, vendar jaz sem se že priučil pečenemu krompirju in sem zelo zadovoljen.

Krompir pa je tudi zelo hranivo človeštva in živalstva. Nekateri ljudje ga v velikih množinah kuhajo svinjam, v manjših količinah ga pa sami jedo. Takole mimogrede bodi povedano, midva z ženo sva ga pridelala pol tone. Pa je tudi dečko krompir, dečko, da mu ni para med pridelki matere zemlje. Povsod je na mestu: v krompirjevih hlebcih, v krompirjevih žličnikih, v salati, zabeljen, zmečkan, nezabeljen, v oblicah, cel ali pečen. Kot tak je zelo koristen jed zlasti za učitelja, ki živi na deželi ter tako rekoč sredi krompirja.

Zjutraj z ženo vstaneva. Kaj bomo jedli? Včasih, ah, včasih je bilo to tako lahko, mlekarica je mleko prinesla, žena ga je skuhalo in pojedla sva ga. Včasih sem pa tudi jaz, medtem ko se je kuhalo mleko, kadil svalčico in koval načrte. Sedaj ni več niti mleka niti svalčice niti načrtov. Le želodec, neizprosni tiran, je ostal.

Po zajtrku sestaviva krompirjev jedilni list. Ta nama ne dela težav zlasti sedaj, ko imava pol tone krompirja. Saj res, tudi 200-litrsko kad zelja imava, korpeco peteršilja in merico korenja ter 2 litra fižola. Fižol je zelo slabo storil na najini njivi, ki jo imava v najemu.

M. Nagajka:

Moj pas nima več lukenj

Prav resno sem v zadregi in ne vem, kje bom dobil novega. Kaj takega se mi še ni pripetilo. Čevlji mi še pristajajo, noga se kar noče spreminjati na nobeno stran, podplat je zmeraj enake velikosti, obleka tudi še neka, postala je sicer ohlapna in oguljena je že, a da bi šla kar tako v nič kot pas — tega še ne.

S pasom je pa križ. Prvič, ko sem ugotovil v tako zvanem privatnem gospodarstvu nekaj primanjkljaj, me je nekoliko pogrelo. »Porušeno je ravnotežje,« sem dejal. Najbrže sem se tudi počeljal za ušesi. Prav gotovo sem se. Kadim ne, tudi pijem ne — pa se mi številke niso skladale. Kar se tega tiče, imam iz vsega dober nauk: če piješ in kadiš, nimaš nič, če ne piješ in ne kadiš, pa še manj. Žena pa tudi ni hotela biti kriva. »Križi božji!« je rekla, »cene naraščajo, kaj pa misliš! Zdaj pa glej, kako bomo shajali!«

In sem začel gledati. Pa kakor sem gledal okoli sebe, ničesar nisem našel. Pač, kultura, pri nas je polno tako zvane kulture. Ne vem, koliko časopisov je prihajalo v hišo in knjige so ležale po vseh policah, na omarah in pod omarami in otroci so jih birali, kakor so videli mene in ženo, čeprav niso poznali niti črke — sploh polnokrvna kultura. No, in te kulture se je zadržalo ženi preveč.

»Ali ne bi črtali malo kulture?« Mežikal sem malo, pa sem vseeno začel prevračati knjige — pa kakor sem izbiral, nič pametnega mi ni prišlo na misel. Pa je sedla še žena, mislila je, da nemara nočem, gledala je in iskala, ne, tega ni mogla, tu so dobre knjige, tam je spet nekaj znamenitega, gledala je in gledala, računala in se ni mogla odločiti.

»Izberi in odloči sam!« je dejala srdito in mi pustila vse skupaj. »Pa naj še Pimožar da kaj za kulturo!«

Pimožar je namreč naš trgovec in mesar, takole na debel milijon ga cenim, no, kar se tiče kulture, ga moram opravičiti, mož je res